

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گروه آموزشی ژيوار

درس: عربی

تهیه و تدوین:

رضا طورانی

موضوع:

تدریس درس یک عربی دهم

مروری بر گذشته

قواعد درس (عربی دهم مشترک بین همه ی رشته ها
(ریاضی - تجربی - انسانی)

اقسام كلمه

معنا	زمان	
× اسم : +	-	: باب - نافذة -
× فعل : +	+	: ذَهَبَ - يَذْهَبُ - سَيَذْهَبُ
× حرف : -	-	: في - من - و - الى -

مذکر ← علامت ندارد : معلم

مؤنث ← ة : معلمة

مفرد

مذکر ← ان - ين : معلمان - معلمين

مؤنث ← تان - تين : معلمتان - معلمتين

مثنى

اسم از نظر تعداد

مذکر ← ون - ين : معلمون - معلمين

مؤنث ← ات : معلمات

جمع

۱- هر کلمه ای که به « ان » ختم می شود لزوماً مثنی نیست:
عطشان - کسلان - غفران - الوان - ...

۲- کلماتی مثل؛ قوانین، مجانین، مساکین، شیاطین و ... جمع مکسر می باشند و نباید آن ها را با جمع مذکر سالم اشتباه گرفت.

۳- کلماتی مثل؛ بنات، اوقات، اموات، اصوات، ابیات و ... جمع مؤنث سالم نیستند.

۴- اسم های مؤنث را می توان به صورت جمع مؤنث سالم نوشت: مریمات - فاطمات - ...

۵- مصدرهای بیش از سه حرف را نیز می توان با جمع مؤنث سالم جمع بست: إنتشارات - إستخراجات - تصرفات - ...

۶- اگر کلمه ای به همزه ختم شود به هنگام مثنی یا جمع، همزه به « و » تبدیل می شود: صحراوات - سماوات - ...

۷- به کلماتی که ظاهرشان مفرد است ولی معنای جمع دارند « اسم جمع » گفته می شود: شعب (ملت) - قوم - ناس - ...

*عَيْن ما فيه اسم مثني:

الف - شوارعُ مدينتنا مملوءةٌ بالبنيين و البنات في كُلِّ الأيَّامِ

ب - سَمِعْتُ في الغابةِ أصواتَ الصيَّادين من بعيد

ج - قالوا لنا قائدنا : إِتِّحَادُ المُسْلِمِينَ يسببُ تقدُّمَهُم

د - في رأبي لا يئأسُ من رَحْمَةِ اللهِ إِلا القومُ الظَّالمون

*أىُّ عبارةٍ لَيْسَ فيها كلمةُ الجمعِ:

الف - ذَهَبُ الغواصونَ إلى أعماقِ المُحيطِ

ب - يديرُ الحرباءُ عَيْنِها في إتِّجاهاتٍ مُختلفةٍ

ج - إنَّ سَلَمَانَ الفارسيَّ من أصحابِ النَّبِيِّ (صَّ)

د - لَقَدْ أنشَدَ الشَّاعرانِ الكَبيرانِ قَصِيدَتَيْنِ عِنْدَ مُشاهدتِهِما إِيوانِ

كسرى

- *عَيْنُ الْعِبَارَةِ الَّتِي فِيهَا نَوْعَانِ مُخْتَلِفَانِ مِنَ الْجَمْعِ:
- الف - الْحَشَرَاتُ أَكْثَرُ مَوْجُودَاتِ الْعَالَمِ عَدَدًا
- ب - مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا
- ج - لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْمُشْرِكِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
- د - رَبَّنَا ثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

اسم از نظر جنس: مذکر - مؤنث

علامت	قواعد	دلالت بر ماده
× حقیقی:.....+	+	+ : فاطمة - بقرة
× مجازی:.....+	+	- : شجرة - منضدة
× لفظی:.....+	-	- : معاویة - حمزة
× معنوی	+	+ : مریم - زینب -
اخت - بنت		
× مجازی: -	+	- : شمس - ارض -
بئر - حرب - عصا - اعضای زوج بدن (ید - رجل - عین - اذن) - جهنم - نار - ریح - دار -		

اسم اشاره

دور

نزدیک

مونث

مذکر

مونث

مذکر

تلک

ذلک

هذه

مفرد : هذا

تانک - تینک

زانک - ذینک

هاتان - هاتین

مثنی : هذان - هذین

اولئک

اولئک

هؤلاء

جمع : هؤلاء

۱- اسم اشاره فقط به جدول بالا خلاصه نمی شود بلکه کلمات دیگری نیز برای اسم اشاره به کار می روند که عبارتند از : هنا- هناک - هُنَاک (انجا) - ثم

۲- در زبان عربی برای جمعهای غیر عاقل، قواعد مفرد مؤنث به کار می رود

۳- اگر بعد از اسم اشاره کلمه ای دارای « ال » بیاید؛

الف - آن کلمه، نقشی همانند صفت پیدا می کند و به همراه آن اسم اشاره، یک ترکیب می شود و دیگر جمله نیست

ب - ترجمه ی آن اسم اشاره به صورت مفرد خواهد بود

هؤلاء الطُّلاب : این دانش آموزان

هؤلاء طُلاب : اینان دانش آموزانند

*عَيْنُ الخَطَأِ فِي إِسْتِخْدَامِ أَسْمَاءِ الإِشَارَةِ:

الف - هذه الأَقْلَامُ تُعَلِّمُ الأَطْفَالَ دُرُوساً مُخْتَلِفَةً

ب - شَاهَدَتِ هَاتَانِ القَبِيلَتَانِ عِظْمَةَ جَيْشِهِ وَ أَعْمَالَهُ

ج - قَالَ السَّائِحُ العِرَاقِيُّ: لِي صُورَةٌ جَمِيلَةٌ مِنْ هَذَانِ المِيْدَانِ

د - الشَّاعِرُ الشَّابُّ قَدْ إِسْتَفَادَ مِنْ أَشْعَارِ أَوْلَئِكَ الشُّعْرَاءِ الإِيرَانِيِّينَ

*عَيْنِ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغِ حَتَّى تُصْبِحَ جُمْلَةً كَامِلَةً: « تَلِكْ »

الف - لَاعِبُونَ نَاجِحُونَ

ب - اللَّاعِبُونَ نَاجِحُونَ

ج - دَرَجَاتٌ عَالِيَةٌ

د - الدَرَجَاتُ العَالِيَةُ

آدرس صيغه ها

۱- للغائب	۴- للغائبة
۲- للغائبين	۵- للغائبتين
۳- للغائبين	۶- للغائبات
۷- للمخاطب	۱۰- للمخاطبة
۸- للمخاطبين	۱۱- للمخاطبتين
۹- للمخاطبين	۱۲- للمخاطبات
	۱۳- للمتكلم وحده
	۱۴- للمتكلم مع الغير

صرف فعل ماضى

١- فعل

٤- فعلت

٢- فعلا

٥- فعلتا

٣- فعلوا

٦- فعلن

١٣- فعلتُ

٧- فعلتَ

١٠- فعلتِ

١٤- فعلنا

٨- فعلتما

١١- فعلتما

٩- فعلتم

١٢- فعلتنَّ

صرف فعل مضارع

١- يَفْعَلُ	٤- تَفْعَلُ
٢- يَفْعَلَانِ	٥- تَفْعَلَانِ
٣- يَفْعَلُونَ	٦- يَفْعَلْنَ
٧- تَفْعَلُ	١٠- تَفْعَلِينَ
٨- تَفْعَلَانِ	١١- تَفْعَلَانِ
٩- تَفْعَلُونَ	١٢- تَفْعَلْنَ
	١٣- أَفْعَلُ
	١٤- نَفْعَلُ

ضمائر منفصل

١- هو

٤- هي

٢- هما

٥- هما

٣- هم

٦- هنَّ

٧- أنتَ

١٠- أنتِ

٨- أنتمَا

١١- أنتمَا

٩- أنتم

١٢- أنتمنَّ

١٣- أنا

١٤- نحنُ

فعل امر

از ۶ صیغه مخاطب در فعل مضارع ساخته می شود

(۱) حذف حرف «ت»

(۲) اگر ابتدا به ساکن شد، اضافه کردن «الف»

(۳) حرکت «الف» بستگی به حرکت عین الفعل دارد یعنی ؛

عین الفعل : حرکت الف = اِ *** عین الفعل : حرکت الف = اُ

(۴) حرکت حرف آخر باید مجزوم باشد به غیر از جمع مؤنث مخاطب

فعل نهی

- از ۶ صیغه ی مخاطب در فعل مضارع ساخته می شود
- (۱) حرف «لا» در ابتدای آن می آید.
 - (۲) آخر کلمه، مجزوم می شود (به غیر از جمع مونث مخاطب که به صورت مبنی است)

تفاوت فعل نهی و نفی در زبان عربی

استفاده از حروف « لا - ما » در نفی
و فقط استفاده از حرف « لا » در نهی

مجزوم شدن در نهی و مجزوم نشدن در نفی

درست شدن نهی از مخاطب در مضارع
و درست شدن نفی از همه ی صیغه ها
(هم در ماضی و هم در مضارع)

*عَيْنَ حرف «لا» لَيْسَ للنفي:

الف - عَلَى المرء أَن لَا يَنْظُرُ إِلَى الْمُتَكَلِّمِ قَبْلَ الْكَلَامِ

ب - لَا تَرْفَعُ اللَّاعِبَةُ عِلْمَ بِلَادِهَا قَبْلَ الْمَرَّاسِيمِ

ج - لَا تَكْشِفِي عَيْبَ الْأَخْوَاتِ يَسْتَرْنَ ذُنُوبَكِ

د - لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَا يَسْتَرْجِعُ الْأَمَانَاتِ

* في أيّ عبارة ما جاءَ فعل ماضٍ و فعل مضارع معاً:

الف - هل سافرتَ إلى إيران حتى الآن؟ لا. لكنني أحبُّ المُسافرةَ إلى إيران

ب - إن شاء الله تُسافرُ إلى إيران. إلى اللّقاء. مع السّلامة

ج - قل: ذاك هو الله الذي يُخرجُ من الشّجرة الثّمرة

د - أنظرُ إلى اللّيلِ و أسألُ نفسي: من أوجدَ فيه قمره

وصف - إضافه

موصوف و صفت

✘ هر گاه ۲ اسم در یک ترکیب با یکدیگر ارتباط معنایی داشته باشند و روی هم رفته یک معنای واحدی را برسانند و همچنین اسم دوم، به تنهایی وجود خارجی نداشته باشد بلکه بیان کننده‌ی مشخصات اسم ما قبل خود باشد، به اسم اول، موصوف (منعوت) و به اسم دوم، صفت (نعت) گفته می‌شود.

✘ صفت در ۴ مورد از موصوف تبعیت می‌کند:

(۱) عدد (۲) جنس (۳) شناسایی (۴) اعراب

برای مثال

✕ الوردۃ	الحمراء	المعلم الفاضل	كتاب مفيد
✕ موصوف	صفت		
✕ مفرد	مفرد		
✕ مؤنث	مؤنث		
✕ معرفه	معرفه		
✕ مرفوع	مرفوع		

مضاف و مضاف الیه

هر گاه ۲ اسم در یک ترکیب با یکدیگر ارتباط معنایی داشته باشند و روی هم رفته یک معنای واحدی را برسانند و معمولاً اینگونه است که هر یک از این ۲ اسم به تنهایی وجود خارجی دارند، به اسم اول، مضاف (اضافه شده) و به اسم دوم مضاف الیه (اضافه شده به آن) گفته می شود.

مضاف اليه همیشه مجرور است:

ماءٌ

مضاف

البئر

مضاف اليه و مجرور

أشجارٌ

مضاف

الغابة

مضاف اليه و مجرور

رفیقك

مضاف مضاف اليه و محلاً مجرور

نکته

۱- صفت برای جمع غیر عاقل به صورت مفرد مؤنث می آید :
اعمالٌ حسنةٌ - الأيامُ الجميلةُ

۲- جمله ای که پس از یک اسم نکره می آید و درباره ی آن اسم نکره توضیح می دهد، جمله ی وصفیه گفته می شود:

رَأَيْتُ غَزَالًا يَعِشُ الْجَمَالَ / الْمُؤْمِنُ إِنْسَانٌ يُحِبُّ الْخَيْرَ
جمله ی وصفیه / جمله ی وصفیه

۳- در ترجمه ی جمله ی وصفیه، به حرف «که» نیاز داریم:
سمعتُ نداءً يَدْعُونِي إِلَى الصَّدَقِ = صدایی را شنیدم که مرا به صداقت
فرا می خواند

۲- صفت در زبان فارسی به صورت مفرد می آید هر چند که در زبان عربی، مثنی یا جمع باشد:
التلاميذُ المجتهدون = دانش آموزان کوشا

صفت - مفرد

صفت - جمع

۵- ضمائر متصل به هر سه قسم کلمه، هر گاه به اسم متصل شوند، نقش مضاف الیه پیدا می کنند:

کتابُهُ ← مضاف الیه و محلاً مجرور

۶- مضاف، هیچگاه «ال» یا «تنوین» نمی گیرد.

۷- اسم مثنی و جمع مذکر سالم هر گاه مضاف واقع شوند، نون آنها حذف می شود: والدین + ه = والديه

۸- مضاف واقع شدن یا موصوف واقع شدن در جمله
نقش به حساب نمی آیند.

۹- یک اسم در آن واحد، هم می تواند مضاف الیه داشته
باشد و هم صفت، ولی باید توجه داشت که در زبان
عربی، مضاف الیه بر صفت، مقدم است.

يَقْتُلُهُ عَطَشُهُ الشَّدِيدُ
مضاف الیه صفت

هَذِهِ أَشْعَةُ الْقَمَرِ
مضاف الیه

الْفِضِيَّةُ
صفت

السَّلَامُ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
مضاف الیه صفت

* في أيُّ مُنتخبٍ جاءَ المضافُ إليه و الصفةُ معاً:

الف - في لسانِ القِطَّةِ غُددٌ تفرزُ سائلاً مطهراً

ب - هل حُفرتِ البئرُ لإستخراجِ النفطِ

ج - سمعَ حميدٌ صوتاً عجيباً في السيارةِ

د - الإنسانُ خليفةُ اللهِ على الأرضِ

مفرد
جمله
شبه جمله

اسمیه - ارکان آن عبارتند از: مبتدا / خبر:

جمله

فعلیه - ارکان آن عبارتند از: ارکان اصلی

فاعل

مفعول
ارکان فرعی

جار و مجرور و...